សម្លេងខ្មែរនៅបរទេស

ធម្មកថា

របស់ព្រះតេជព្រះគុណបណ្ឌិត ហុក-សាវណ្ណ អំពីបុណ្យអុំទូក បណ្តែតប្រទីប និងសំពះព្រះខែ

Website: www.hoksavann.org

ថ្ងៃទី៧ វិច្ឆិកា ២០០៤

ពិធីបុណ្យអុំទូក បណ្តែតប្រទីប និងសំពះព្រះខែ ជួនកាលហៅថាអកអំបុក គេធ្វើនៅថ្ងៃទី១៥កើតខែកត្តិក ប៉ុន្តែគេធ្វើ៣ថ្ងៃ គឺថ្ងៃ១៤, ១៥កើត និងថ្ងៃ១រោចខែកត្តិក ។ ពិធីបុណ្យអុំទូកគេធ្វើនៅគ្រប់ទីកន្លែងពីជំនាន់ដើម ពិធីនេះច្រើនធ្វើរហូត៣ថ្ងៃ ប៉ុន្តែកន្លែងប្រារព្ធពិធីដ៏សំខាន់ គឺនៅទន្លេបួនមុខនៃទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ជំនាន់ដើម ទូកដែលត្រូវប្រណាំងមាន៣០គូ ដែលបានជ្រើសរើសពីវត្តនានាក្នុងខេត្តទាំងឡាយនៃប្រទេសកម្ពុជា ដែលនៅជិតមាត់ទន្លេ ។ នៅពេលប្រណាំងមានភ្លេងពិណពាទ្យនៅមុខដំណាក់ផែ ។ នៅពេលល្ងាច ប្រជាពលរដ្ឋនិងអ្នករដ្ឋការបានមកជួបជុំគ្នារង់ចាំមើលការប្រណាំងទូកនោះ ។ ចំណែកព្រះមហាក្សត្រក៏បានចូលរួមក្នុងពិធីនេះដែរ ។ នៅពេលយប់មានអុជប្រទីបផ្ទាលានៅដំណាក់ផែ និងនៅតាមទូកកប៉ាល់នានា ។ ជាមួយគ្នានេះ មានបណ្តែតប្រទីប ដែលរចនាដោយរូបភាពក្បូរក្បាច់ផ្សេងៗ ចំរុះដោយភ្លើងអគ្គីសនីគ្រប់ពណ៌ទៅតាមក្រសួងនិងសហគ្រាសនីមួយៗ ។ ប្រទីបទាំងនោះបានរៀបចំនៅលើទូកកប៉ាល់តូចៗ ដែលត្រូវកប៉ាល់ធំៗសណ្តោងមកប្រជុំគ្នានៅទន្លេចតុមុខដំណាក់ផែ ។ នៅវេលាពាក់កណ្តាលអាធ្រាតរហូតដល់ភ្លឺ មានច្រៀងចម្រៀងសក្រវាទ៍ ដោយក្រុមនារីកំដរដោយភ្លេងមហោរីពិណពាទ្យ ។

ពិធីសំពះព្រះខែឬបូជាព្រះច័ន្ទនេះ ហាក់ដូចជាទាក់ទងនឹងពុទ្ធសាសនា ដោយធ្វើនៅថ្ងៃ១៥កើតខែកត្តិកនេះដែរ ។ ដោយមានសេចក្តីដំណាលថា កាលព្រះពោធិសត្វយោងយកកំណើតកើតជាសត្វទន្សាយ នៅថ្ងៃពេញបូណ៌មី បានក្រឡេកឃើញព្រះច័ន្ទពេញវង់ ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លាចង់ដាក់ទានជីវិត ។ ពេលនោះ ព្រះឥន្ទបាននិមិត្តធ្វើជាព្រាហ្មណ៍ចាស់ម្នាក់មកសុំសាច់ទន្សាយពោធិសត្វដើម្បីបំពេញទាន ។ ពេលទន្សាយពោធិសត្វលោតចូលភ្លើងៗត្រូវរលត់អស់ ។ ឃើញហេតុអស្ចារ្យដូច្នេះ ឥន្ទព្រាហ្មណ៍ក៏ហោះទៅយកកែវមនោសិលាមួយដុំ ទៅគូររូបទន្សាយក្នុងវង់ព្រះច័ន្ទនោះទៅ ។ អាស្រ័យរឿងនេះ បានជាអ្នកខ្លះពោលថា ឃើញដូចជារូបទន្សាយនៅក្នុងវង់ព្រះច័ន្ទ ។ ការគោរពព្រះច័ន្ទឬសំពះព្រះខែក៏មានតមករហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ការសំពះព្រះខែ កាលពីដើមគេធ្វើនៅសាក្យមុនីចេតិយ គឺគេធ្វើពីថ្ងៃ១៤ដល់ថ្ងៃ១៥កើតខែកត្តិក ជាថ្ងៃពេញបូណ៌មី ។ គ្រឿងសក្ការបូជា គឺអំបុកចេកដូង សំរាប់ថ្វាយព្រះខែនិងថ្វាយព្រះរូបពោធិសត្វ ដែលស្ថិតនៅក្នុងវង់ព្រះចន្ទ ។ ពេលជាមួយគ្នានោះ មានអុជទៀនធូបថ្វាយព្រះរតនត្រ័យ និងនឹកដល់ទេវតា ។ តាមវត្តអារាមខ្លះនៅតាមខេត្តនិងជនបទ ក៏មានធ្វើពិធីនេះដែរ ។ ការធ្វើបុណ្យអុំទូក បណ្តែតប្រទីប សំពះព្រះខែនេះ ជាពិធីទំនៀមទំលាប់របស់ខ្មែរសំរាប់ចងភ្ជាប់ចិត្តគំនិតឲ្យសប្បាយរីករាយជាមួយគ្នា ។

អំពីបុណ្យបណ្តែតប្រទីប តាមទំនៀមធម្មតា អ្នកស្រុកនៅប្រទេសកម្ពុជាតែងធ្វើពិធីបុណ្យបណ្តែតប្រទីបនៅថ្ងៃបវារណាចេញព្រះវស្សារបស់ព្រះសង្ឃ ប៉ុន្តែនៅរាជធានី ព្រះមហាក្សត្រតែងប្រារព្ធធ្វើពិធីនេះរួមជាមួយពិធីអុំទូកសំពះព្រះខែនិងអកអំបុក ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងពិធីទ្វាទសមាសមួយសំរាប់រដ្ឋ ។ ពិធីបុណ្យប្រពៃណីទាំងឡាយ តែងមានហេតុផលទាក់ទងនឹងរឿងនិទាន ។ រឿងបុណ្យបណ្តែតប្រទីប ក្នុងគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនៃពុទ្ធសាសនាពុំឃើញមាននិយាយទេ ប៉ុន្តែមានឃើញក្នុងរឿងព្រេងខ្មែរ ។ រឿងនោះមាននិយាយទាក់ទងនឹងពុទ្ធសាសនា ។ មានសេចក្តីតំណាលថា នៅខាងដើមនៃភទ្ទកប្បយើងនេះ មានសត្វក្អែកសញ្ជីឈ្មោលបានបញ្ចេញពងបានប្រាំ តែពងទាំងនោះបានធ្លាក់ចុះក្នុងទឹកដោយខ្យល់ព្យុះ ។ ក្អែកសញ្ជីឈ្មោលបានយំសោកបោកខ្លួនរហូតស្លាប់ដោយស្តាយពងរបស់ខ្លួន ហើយទៅកើតជាព្រះឥន្ទក្នុងស្ថានសួគ៌ទេវលោក ។ ចំណែកពងទាំង៥នោះ បានធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃនៃសត្វទាំង៥គឺ មាន់ ស្តេចនាគ អណ្តើក គោ និង ខ្លា បានរើសយកទៅចិញ្ចឹម ស្រាប់តែកើតមកសុទ្ធតែមនុស្សប្រុសទាំង៥ ។ កូនទាំងប្រាំបានលាមាបិតាជាសត្វទៅសាងកុសល ដើម្បីឲ្យបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធរៀងៗខ្លួន ។ សត្វទាំងនោះក៏បានអនុញ្ញាត ប៉ុន្តែបានធ្វើសំណូមពរថា បើកូនចេញទៅកសាងពុទ្ធភូមិបានត្រាស់ពេលណា សូមផ្ញើឈ្មោះរបស់យើងឲ្យទៅជាប់នឹងឈ្មោះរបស់អ្នកផង ។ រឿងនេះមានឈ្មោះដូចគ្នានឹងព្រះនាមព្រះពុទ្ធ៥ព្រះអង្គ ដែលបានត្រាស់ក្នុងភទ្ទកប្បនេះ គឺកកុសសន្ធោ ប្រែថាមាន់, កោនាគមនោ ប្រែថានាគ, កស្សបោ ប្រែថាអណ្តើក, គោតមោ ប្រែថាគោ និងព្រះសិអារ្យមេត្តេយ្យ គឺខ្លា ។ ថ្លែងពីមាណពទាំង៥បានជួបគ្នានៅកន្លែងមួយ ដោយមានគោលបំណងដូចគ្នា ក៏សុំគ្នាធ្វើជាបងប្អូន ហើយជជែកគ្នារកមាតាបិតាដើម ។ ក្អែកសញ្ជីឈ្មោលជាមាតាបិតា ដែលបានកើតជាព្រះឥន្ទនិងព្រះអគ្គមហេសីនោះ ក៏ចុះមកដំណាលរឿងនេះប្រាប់ដល់មាណពទាំង៥ថា មាតាបិតាដើមរបស់អ្នកគឺយើងនេះឯង ដែលកាលពីមុនគឺជាសត្វក្អែកសញ្ជីឈ្មោល ។ ព្រះឥន្ទនិងអគ្គមហេសីបានផ្តាំថា បើកូនរាល់គ្នានឹកអាល័យយើង ចង់បូជាអ្វីដល់យើងទាំងពីរនាក់ ចូរកូនគូសខ្វែងជើងក្អែកនៅគ្រប់វត្ថុដែលជាសំណែននោះ ហើយឧទ្ទិសដល់យើងទៅ ។ មាណពទាំង៥បានបួសជាតាបស ហើយបានគូសជើងក្អែកនៅលើវត្ថុសំណែន សែនរួចក៏បណ្តែតតាមខ្សែទឹកហូរទៅ ដើម្បីបូជាក្អែកសញ្ជីឈ្មោល រហូតជាប់ជាទំនៀមមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ តាមចាស់បូរាណពោលថា រឿងនេះដកស្រង់តាមរឿងសាស្ត្រាក្អែកស ដែលជាសាស្ត្រាមានមកយូរហើយ ដូចគ្នានឹងគម្ពីររតនសង្គ្រោះ និងគម្ពីរពុទ្ធវង្ស ។ ចំពោះរឿងបណ្តែតប្រទីបនេះ តាមមតិអ្នកស្រុកខ្លះសំអាងថា គេធ្វើពិធីបណ្តែតប្រទីបនេះ ដើម្បីឧទ្ទិសបូជាចំពោះស្នាមព្រះពុទ្ធបាទ និងព្រះចង្កូមកែវ ដែលប្រតិស្ថាននៅនាពិភពនាគ ។ ខ្លះថា ការបណ្តែតប្រទីបនេះ គឺឧទ្ទិសចំពោះព្រះចូឡាមណីចេតិយ ដែលស្ថិតនៅស្ថានត្រៃត្រឹង្ស ។ ចំពោះរឿងក្អែកសញ្ជីឈ្មោលដែលថាជាមាតាបិតាដើមរបស់ព្រះពុទ្ធទាំង៥ព្រះអង្គ ក្នុងភទ្ទកប្ប ហើយថាជារឿងនាំឲ្យកើតការបណ្តែតប្រទីប ដើម្បីឧទ្ទិសដល់សត្វក្អែកស ដែលចាត់ថាជារឿងមានហេតុអស្ចារ្យ ដែលពុំអាចជឿបានក៏ដោយ ក៏ចាត់ទុកជាវប្បធម៌ក្លាយជាប្រពៃណីរបស់ខ្មែរក្នុងការបណ្តែតប្រទីបនេះ ។

បណ្តាបុណ្យទាំង៣ប្រភេទនេះ បុណ្យអុំទូកមានប្រជាប្រិយ៍ជាងគេ ព្រោះមានសកម្មភាពរស់រវើក ហើយអ្នកមើលចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំង ត្រង់គេចង់ដឹងទូកណាឈ្នះណាចាញ់ ។ ទូកដែលប្រណាំងគ្នានោះ លុះពេលក្រោយៗមកទៀតមានរាប់រយគូ ហើយគេឲ្យឈ្មោះទូកផ្សេងៗគ្នាទៅតាមក្រុមនីមួយៗ ។ មុននឹងចាប់ប្រណាំង មានក្រុមទូកខ្លះគេសំពះនឹករំលឹកដល់គ្រូ ដើម្បីឲ្យទូកគេមានជ័យជំនះ ។ ពេលប្រណាំងមានដូរ្យដ-

ត្រីលេងកំដរ លាយដោយអ្នកធ្វើអត្ថាធិប្បាយផង ។ ទោះបីប្រវត្តិនៃពិធីបុណ្យទាំងបីនេះ មានរឿងទាក់ទងនឹងសាសនាព្រាហ្មណ៍ខ្លះក៏ដោយ ក៏ពិធីបុណ្យទាំងបីនេះក្លាយជាប្រពៃណីដ៏មានប្រជាប្រិយ៍ របស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទៅហើយ ។ ពុទ្ធសាសនាគ្រាន់តែឲ្យយោបល់ថា អំពើគ្រប់យ៉ាងដែលមានប្រយោជន៍ គឺជាអំពើបណ្តុះគុណធម៌និងសាមគ្គីធម៌ ។៚

❑